

Zouhar, Jan

[Ješič, Milovan; Leško, Vladimír a kol. Patočka a grécka filozofia]

Studia philosophica. 2013, vol. 60, iss. 2, pp. 137-138

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128401>

Access Date: 09. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

obchodu pro otázky hospodářské.) Na závěr Jan Kratochvil uvádí knižní bibliografii Josefa Kratochvila a seznam časopisů, do nichž přispíval. – V druhém textu „Fragment životopisného románu zachycující epizodu ze studentských dob dědečka Josefa“ líčí, jak se jeho děd (poprvé ještě jako student Gregoriánské univerzity) dostal do situace, v níž hrál jistou roli Benito Mussolini. Po sérii fotografií (osobních i písemných příloh) vztahujících se k Josefu Kratochvilovi sborník uzavírá příspěvek Jarmily Plchové „Rod manželky filosofa Kratochvila“ (rovněž s několika fotografiemi). Rodokmen rodiny Honlů (jenž se může vykázat několika pozoruhodnými osobnostmi) začíná od Antonína Honla (1819–1886), báňského odborníka a prvního kronikáře města Zbýšova. Anežka, manželka Josefa Kratochvila, byla dcerou Terezie Heleny Honlové (1862–1892) a PhDr. Jaroslava Simonidese († 1923), c.k. profesora třebičského gymnázia, pozdějšího ředitele Masarykova gymnázia v Příboře a přítele T. G. Masaryka.

O Anežce Simonidesové-Kratochvilové (1889–1977) se dovídáme pouze to, že se provdala za Josefa Kratochvila a že se jim narodily děti Miloslav (* 1912, zv. Mílek), Josef (* 1915), Anna (* 1918) a Antonín (* 1924). (Josef Kratochvil ml., nar. 1915, je v rodokmenu na s. 129 nesprávně zařazen jako jeden ze dvou synů Antonína Kratochvila.)¹³

O grafickou úpravu publikace se postarala malířka a grafička Sabina Kratochvilová, manželka filosofova vnuka Jana Kratochvila.¹⁴

Jiří Gabriel

Milovan Ješič – Vladimír Leško a kol., *Patočka a grécka filozofia*, Košice: UPJŠ 2013, 380 s.

Řada autorů se již věnovala otázce, proč a jak antická filozofická tradice ovlivňovala myšlení Jana Patočky. Kolektiv katedry filozofie a dějin filozofie FF UPJŠ v Košicích spolu s předními českými a polskými odborníky pod vedením prof. Leška a doc. Ješiče pokračuje v této práci a ve své monografii *Patočka a grécka filozofia* se poučeně a široce zabývá vztahem Jana Patočky k antické filozofii.

Erazim Kohák ve svém filozofickém životopisu Jana Patočky ukázal, jak se Patočka věnoval po válce řecké filozofii ve svých přednáškách na pražské Univerzitě Karlově, jak chápal Sókratovu filozofii ne jako soubor určitých nauk, ale jako věcnou výzvu k filozofování, jak rozuměl Sókratově ctnosti jako aktivitě poznání, jako uvědomění si problematičnosti lidského bytí, rozpoznání, že smysl lidského bytí není jasný a samozřejmý, že souvisí s péčí o duši, s hledáním dobra. Platón mu pak představuje meta-fyzický obrat, hledání vyšší úrovně skutečnosti, která vysvětluje úroveň physis. Západní metafyzická tradice čerpala ovšem daleko více z Aristotela, z jeho pojetí kvalitativní vyložitelnosti dění.

V diskusi ke svému cyklu přednášek Platón a Evropa Patočka připomněl, že řečtí filozofové viděli rozdíl mezi věcmi kolem nás a tím, co nám věci kolem nás ukazuje. V tom je síla řeckého myšlení, řecká filozofie je nauka o celku světa. Řecké myšlení je spíše myšlením celku zjevování jako zjevujícího se určitého jsoučího než zjevování samotného. Pro Patočku je koncept péče o duši konceptem, ze kterého vyroste nejen klasická řecká filozofie, ale ze kterého vyroste Evropa.

Monografie *Patočka a grécka filozofia* je rozdělena do tří oddílů (*Grécka filozofia ako filozofický a historicko-filozofický problém, Základné problémy predsokratovskej filozofie a Sokratés, Platon a Aristoteles*) a jsou do ní zařazeny tyto kapitoly: *Hegel, Heidegger, Patočka a grécka filozofia* (V. Leško), *Mýnus a vznik gréckej filozofie* (Š. Jusko), *Patočkova Antigoné* (I. Blecha), *Anaximandrov výrok ako počiatok filozofie* (D. Bęben) *V susedstve reči*

¹³ Na s. 129 zasluhují pozornost zejména údaje o vědecky a literárně činných bratřech Josefovi a Antonínovi Kratochvilových.

¹⁴ V listopadu 2008 Jan a Sabina Kratochvilovi v Brně založili Muzeum českého a slovenského exilu. Píše o tom Jaromír Kubíček ve *Vlastivědném věstníku moravském* LXII (2010), č. 3, s. 316–318.

Herakleita. Prechádzka ako cesta z temnoty myslenia (M. Ješič) *Eleatska filozofia bytia a večnosti* (K. Bosáková), *Poeleatská filozofická fyzika* (K. Mayerová), *Demokritos, problém metafyziky a starostlivosť o dušu* (I. Rodáková), *Sokrates jako filologický a (historický) filozofický problém* (E. Andreanský) *Patočka a sokratovské vedenie nevedenia* (R. Stojka), *Historicko-systematický rámec Patočkova negatívneho platonizmu* (M. Ritter), *Péče o duši u Sókrata a Platóna* (M. Cajthaml), *Patočkovy studie o Masarykovi a problém sokratovského humanismu* (I. Chvatík), *Aristotelova fyzika, problém pohybu a starostlivosť o dušu v Patočkovej interpretácii* (P. Tholt). Autoři své kapitoly napsali s hlubokou znalostí problému.

Košická filozofická škola dějin filozofie, která v širším středoevropském kontextu přinesla řadu významných podnětů k filozofii dějin filozofie, se zásluhou Vladimíra Leška, Milovana Ješiče a Pavla Tholta stala i jedním z významných středisek bádání o fenomenologii a o Janu Patočkovi. Košický filozofický kolektiv navíc ukázal, jak dokáže do své práce zapojit i přední zahraniční odborníky na danou problematiku. Potvrzuje to i monografie *Patočka a grécka filozofia*.

Jan Zouhar

60 let Filozofického časopisu. Eds. P. Dvořák, L. Kvasz, P. Urban, J. Velek, J. Zumr. Praha: Filosofia 2013, 400 s.

Redakční rada *Filozofického časopisu* připomněla 60. výročí jeho vzniku sborníkem (mimořádným číslem časopisu), ve kterém připomněla některé vybrané příspěvky, které v časopise vyšly od roku 1953 do roku 1989. Úvodní studii *Filozofický časopis mezi stalinismem a normalizací* napsal Jan Mervart. Editoři vybrané texty rozdělili do dvou oddílů.

První oddíl uvádí poučená studie Josefa Zumra *Zápas o svobodné bádání*, věnovaná diskusím z přelomu 50. a 60. let, které usilovaly o prolomení vládnoucích ideologických schémat a o získání prostoru pro svobodné bádání. Josef Zumr připomíná zlomový rok 1956 jako otevření nadějí i následnou reakci

komunistického aparátu na „revizionismus“, za který byly označeny názory L. Tondla (pozitivistická úchylnka) a K. Kosíka (pseudomaterialistická, hegelíánská úchylnka). Sborník přináší jejich kritizované texty (L. Tondl: O možnostech typizace a kauzální analýzy společenského jednání, 1957; K. Kosík: Třídy a reálná struktura společnosti, 1958) stejně jako informace o diskusích, které v té době proběhly v kulturních časopisech, na Filozofické fakultě UK i na stránkách půdě. Třetí diskusi vyvolala recenze Milana Machovce na knihu Roberta Kalivody *Husitská ideologie*, která pod názvem *K zápasu o náročnější metodologický přístup ke středověké myšlenkové látce* vyšla ve *FČ* 1962. Na základě toho se 1. února 1962 uskutečnila v redakci *Filozofického časopisu* diskuse, které se zúčastnili J. Kudrna, J. Válka, J. Kejř, K. Kára, D. Slejška, J. Zumr, S. Strohs, E. Kadlecová, K. Kosík, J. Houška, I. Sviták, I. Dubská, Z. Javůrek, M. Machovec. Záznam diskuse sborník přináší spolu s obsahovým Kalivodovým článkem z roku 1963 *K Machovcovu Zápasu o náročnější metodologický přístup k středověké myšlenkové látce*.

Druhá část sborníku shrnuje texty věnované filozofii a jejím dějinám, které jsou uvozeny velmi vhodnými krátkými poznámkami: J. Zumr: *Teoretické základy Hostinského estetiky* (1958, úvodní poznámka I. Landa); P. Materna: *Pojem struktury z hlediska formální logiky* (1964, P. Dvořák); M. Průcha: „*Cogito*“ a první filosofie v marxismu (1965, I. Landa); I. Dubský: *Domov a bezdomoví* (1966, J. Velek); I. Sviták: *Surrealistický obraz člověka* (1968, J. Mervart); V. Effenberger: *Proměny znakových funkcí v umělecké tvorbě* (1969, J. Zumr); R. Kalivoda: *O struktuře a strukturalismu* (1969, J. Zumr); J. Patočka: *Co je existence?* (1969, I. Chvatík); L. Hejdánek: *Svět řečí a řeč světa* (1969, M. Šimsa), S. Sousedík: *Pojem poznání ve středověké filosofii* (1970, P. Dvořák); M. Sobotka: *Pojetí substance a pohybu v Descartově a Aristotelově filosofii* (1970, J. Kuneš a I. Landa); M. Mráz: *Pojem „oikiá“ v klasické řecké filosofii* (1989, A. Havlíček).

Výhrady lze mít především k samotnému výběru textů. Je pochopitelné, že sborník zahrnuje především takové příspěvky, které ukazují, že časopis byl přes všechn ideologický tlak